

מנהג בטעות

פעם אירע בישיבה שנמצאת טעות בס"ת בשצת בקוף עליית השביעי, ועשו כמבואר במג"א (קמ"ג ס"ק ד), שלא לומר הקדיש אחר שביעי, אלא השביעי יאמר ההפטר, דמעיקר הדין קיי"ל דמפטיר עולה למנין הקרואים, ושלא להוציא ס"ת שני עצור המפטיר, וטעם הדבר שלא לומר הקדיש, דבגמ' איתא, שהמפטיר ננציא לריך שיקרא בתורה תחילה, ומשמעו - בלי הפסק.

המנהג הקדום הי' לומר קדיש אחר שלישי במנחה בת"ל, ורעק"א כתב שבטלו, מפני דברי המג"א האלו שהם עפ"י הד"מ, [עי' מג"א סי' רפ"ב ס"ק ט"ז ומחה"ש שמה]. ובט"ז למנחה המנהג הנפוץ הוא לומר ח"ק לאחר שלישי, בין הקריאה שבס"ת ובין קריאת ההפטר, ול"ע מאי שנא, ורבנו ז"ל בשיעוריו טרח ליישב את זה. (נדפס לראשונה בקובץ בית ישראל, לז"נ הגרמ"י בעלסקי ז"ל)

בענין קריאת המפטיר

והנה בשנים האחרונות נמחדש מנהג מחודש, שבין קריאת המפטיר (שבתורה) לקריאת ההפטר (שננציא) בשצת בבוקר שוהים שהייה ארוכה לומר מי שצריך להרצה חולים ביחד, ועוד ועוד, ועפ"י פשוטו אין זה נכון, דלשון הגמ' - לריך שיקרא בתורה תחילה משמעו תיכף בסמוך בלי הפסק, וכאמור.

לעת עתה, שהדבר פוחת והולך, ורופאי הממשלה הקילו להתאסף בקבוצות קטנות להתפלל בחוץ, יעזו כמה רבנים, שמן הנכון שהצעל-קורא יוציא את הס"ת, יקבל את כל העליות [כדין השו"ע קמ"ג ס"ה], וגם לרבות ההפטר, יגציה ויגלול, ויעשה גם את ההכנסה, למעט בכל מאי דאפשר אפשרות העצרת המחלה מאחד לשני, ומן הנכון לעשות כעיקר הדין, דהמפטיר עולה למנין שבעה (עי' תוס' מגילה כג. ד"ה חד אמר). שהרי הצעל-קורא כבר קיבל כל שבע העליות, וענין המשנה שמותר להוסיף בשצת היינו שיותר ננציא ישתתפו בקריאת הסדרה, אבל לא במקרה שרק אחד קורא את הכל. (עי' רמ"א לאו"ח רפ"ב ס"ה, אבל אם לא אמר קדיש וכו', ובמשנ"ז שמה ס"ק כ"ט).

וממילא, אין לומר חזי קדיש בין מפטיר לקריאת ההפטר, אלא רק לאחר גמר צרכות ההפטר שלאחריה (שם במשנ"ז). וביו"ט של שבעות, מדינא דגמ' רק קוראים צפרשת מעה"ס, והגאונים הנהיגו לקרוא פ' המוספים מפ' פנחס בתורת הוספה. [ועי' מג"א לסי' קל"ז סק"ו שקריאת פ' המוספים בסוכות הוא מדינא דגמ', אך קריאת פ' המוספים בשאר יו"ט הוא רק מתקנת הגאונים, כלומר, ובתורת הוספות].

ולפי דברי הרמ"א (בסי' רפ"ב) שיש למנוע בכל מאי דאפשר מלתת שתי עליות לאדם אחד, ולפיכך (בנד"ד אם הצע"ק יקבל כל ה' העליות), מן הנכון שלא להוסיף עוד עלייה ששית ולקרוא מפנחס, אלא לסיים את קריאת צעליה החמישית, ושלא לומר אז ח"ק, אלא לקרוא ההפטר מנציא, ורק לומר הח"ק לאחר גמר צרכות ההפטר שלאחריה.

אכן עיי"ש ברמ"א, דבליית ברירה, שפיר עושים אף הוספה עצור אותו שכבר קיבל עלייה, כגון, אם כבר אמרו הח"ק לאחר

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתור
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

העלייה האחרונה, אז מן ההכרח שיקבל עוד עליי ולצורך עליה, כדי שיוכל לקרוא ההפטרה מן הנביא. ואולי צניד"ד, להורות להשמיט קריאת פסוקי המוספים שמפ' פנחס מהווה הוראה התמוהה לרבים, (עי' יו"ד רמ"ז ס"י), ואולי י"ל דבליית צריכה כדאי להניח הכל כנדפס במחזור, לומר הח"ק לאחר העלייה (הקריאה) החמישית, ושיצרך הצע"ק עוה"פ על ההוספה שמפנחס, ומפטירין כדאשתקד.

ואף אם הצעל-קורא איננו כהן, עפ"י פשוטו עדיף שיקבל את כל העליות. ואף שמפני דרכי שלו' תקנו חכמים שלא ימחול הכהן על כבודו להקרא ראשון, (כמבואר בפ' הניזקין), צניור שלנו שהכל מצינים היטב את המצב, י"ל דמילתא דלא שכיחא כזה ל"ג צו רבנן, ואין מן הצורך שינאחו כל הכהנים מצינהכ"ס.

ואם ירצו הקהל לעשות תשלומין על כל הסדרות שחסרו (מפ' כי תשא ואילך) מן הנכון להמתין עוד כמה שצתות עד שיקצו הרופאים שיהי' מותר לשנים לעמוד תוך ד"א אהדדי, ולהעלות אחר להפטיר בפ' שחטו (פ' כי תשא) בתורה הוספה (לאחר ז' העליות), דמעיקר הדין מסתמא המקובל הוא שאין מחוייבים לקרוא כל מה שחסרו, ולהוסיף באמצע שביעי של פ' במדבר ולגלול הספר ולקרוא כל פ' כי תשא, קודם ברכת אשר נתן לנו, מסתמא זה שלא כדין, דאין מדגלין בתורה (סי' קמ"ד), ונוסף על הטעם המופיע בשו"ע - שמה שתצלב דעת השומעים, מסתמא עו"ל דזה נחשב כקריאה שלא ככתבה. ובזמן שצעל-קורא יקבל כל ז' העליות, מסתמא זה לא נכון לעשות הוספה שיקבל כל שמנה עליות [עי' רמ"א לסי' רפ"ב], ומסתמא ג"כ לא מסתבר שיתחיל העלייה הראשונה מפ' כי תשא וימשיך לקרוא עד שני שפ' במדבר (כמו שנוהגים בשמיני עזרת שחל בחול), דזה מקובל באחרונים - שלא להמשיך לקרוא לעלייה אחת מספר אחד (שמות) לספר שני (ויקרא ובמדבר), דזה ג"כ נחשב כקריאה שלא ככתבה, אבל לאחר שיהי' אפשר (מטעמי הצריאות) לקרוא לאחרים לעלות לתורה, יהי' אפשר לקרוא ז' עליות (למשל) בפ' שלח, ולאחר מכן לומר ח"ק, ולקרוא פ' כי תשא להפטרה. ואח"כ (למשל) בשבת פ' קרח, לקרוא ז' עליות בפ' השבוע, לומר ח"ק, ולקרוא להפטרה את פ' ויקהל, וכו' ולעשות התשלומין קמעה קמעה.

רבי שכתור
כ"ו אייר תש"פ